

Nr 71.

Av herr **Ekman, Carl Gustaf, m. fl.**, med författningsförslag
dels rörande ändrad lydelse av vissa paragrafer i rus-
drycksförsäljningsförordningen, dels ock rörande kom-
munal omröstning angående medgivande av rätt till
detaljhandel med rusdrycker.

I riksdagens år 1920 skrivelse nr 177 till Kungl. Maj:t anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning av frågan i vilken utsträckning den kommunerna författningenligt tillkommande medverkan vid avgörandet av ärenden, som röra handeln med rusdrycker, må kunna genom omröstning bland vederbörande kommuns i dess allmänna angelägenheter röstberättigade medlemmar eller eljest i annan ordning än genom de i kommunalförfattningarna omförmälda kommunala myndigheter eller representativa organ, ävensom för riksdagen *snarast möjligt* framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Detta riksdagens beslut hänförde sig till ett par av bevillningsutskottet tillstyrkta motioner, vari framhölls, att en dylik direkt medverkan i avgörandet av berörda frågor skulle i betydande omfattning frigöra valen från en eljest ofta starkt framträdande nykterhetspolitisk strid. Då emellertid utskottet ansåg sig icke säkert kunna bedöma, i vilken grad ett beslut om kommunal folkomröstning rörande rusdrycksförsäljning skulle påkalla författningsändringar även i andra hänseenden än de, som angivas i motionerna, fann utskottet sig böra förorda, att riksdagen därom begärde utredning genom Kungl. Maj:ts försorg. Den 2 oktober 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt borgmästaren J. Pettersson i Södertälje att verkställa den begärda utredningen. Den 30 november 1921 hade denne utfört utredningen och överlämnade till Kungl. Maj:t *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 3 saml. 23 häft. (Nr 71.)*

betänkande med förslag till dels ändrade lydelse av vissa paragrafer i rusdrycksförsäljningsförordningen, dels förslag till lag med vissa föreskrifter ifråga om kommunal omröstning.

Efter det riksdagens nykterhetsgrupp erhållit kännedom därom, att någon proposition i frågan icke vore att emotse till 1922 års riksdag, har gruppen funnit det angeläget att genom motion framlägga de ovan omförmälda förslagen för riksdagen. Den åvägabragta utredningen synes vara tillräckligt uttömmande och de därpå grundade förslagen ägnade att läggas till grund för beslut i ärendet. Visserligen skulle gruppen ansett det önskvärt att omröstningsresultatet vid den kommunala omröstningen fått en mera vidsträckt räckvidd än som blir fallet enligt det av den sakkunnige framställda förslaget. Men då denna räckvidd till omfattningen sammanfaller med den, som hittills tillerkänts kommunalrepresentationen och då det nu gäller att direkt på de kommunalt röstberättigade överflytta samma rätt, synas skäl förefinnas att förorda det i betänkandet framlagda förslaget till antagande i oförändrat skick.

Ifråga om mera utförlig såväl princip- som detaljmotivering hänvisas till förenämnda betänkande, som här närslutes.

Under erinran, att riksdagen själv uttryckligt betonat, att den snarast görkligt önskade få sig förelagt utredningsresultatet i denna fråga hemställes:

att riksdagen måtte för sin del besluta antaga:

1) det »Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 17, 19, 20, 22, 56, 69, 72 och 95 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker», som finnes intaget i det av inom finansdepartementet tillkallad sakkunnig den 30 november 1921 avgivna, här närslutna betänkandet;

2) det »Förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om kommunal omröstning angående medgivande av rätt till detaljhandel med rusdrycker» (med bilaga), som likaledes finnes intaget i det under punkt 1 här-
ovan omförmälda betänkande.

Stockholm den 21 januari 1922.

Carl Ekman.

A. Björkman.

Alfred Petré.

August Ljunggren.

Billaga.

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 17, 19, 20, 22, 56, 69, 72 och 95 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Häri genom förordnas, att 17, 19, 20, 22, 56, 69, 72 och 95 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

1. Detaljhandel med — — — bolag fördelas.
2. Rättighet, — — — utskänkning.
3. Har ansökning rätteligen skett, skall, i enlighet med vad därom är särskilt stadgat, Konungens befallningshavande till allmän omröstning bland kommunens röstberättigade medlemmar hänskjuta frågan, huruvida rättighet, som i 1 mom. avses, må inom kommunen medgivas. Uttala sig vid omröstningen flertalet av de röstande för att sådan rättighet ej må medgivas eller utfalla rösterna för och mot medgivande av rättigheten lika, vare frågan här om förfallen, och må sådan fråga ej ånyo väckas förr än under tredje kalenderåret därefter. Uttala sig åter flertalet av de röstande för att rätt till detaljhandel må medgivas, skall Konungens befallningshavande omedelbart efter det omröstningen vunnit laga kraft över ansökningen inhämta utlåtanden, i Stockholm av stadsfullmäktige och i annan stad av magistraten och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalfullmäktige. Dessa utlåtanden skola innehålla, i vilken utsträckning den sökta rätten till detaljhandel anses böra medgivas, uppgift å det antal försäljningsställen, som bör få anordnas, dels för utminutering och dels för utskänkning av spritdrycker, vin och öl, ävensom förslag till de inskränkningar med hänsyn till försäljningsställets förläggning och rörelsens bedrivande, som anses nödiga. Hava ansökningar inkommit från flera bolag, skall visst bolag förordas till erhållande av den sökta rättigheten.
4. Sedan de i 3 mom. omförmälda utlåtanden till Konungens befallningshavande avgivits, har Konungens befallningshavande, där ansökning ej genast varder avslagen, att, om rörelsen kan antagas välla olägenhet för angränsande kommun, över ansökningen infordra yttrande från stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige i sådan kommun.

5. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rätt till detaljhandel, må det ej ske i vidsträcktare mån än som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige tillstyrkt, och må ej heller försäljningsställesnas antal sättas högre än det av den kommunala myndigheten tillstyrkta. Konungens befallningshavande skall därjämte vid upplåtelsen föreskriva de inskränkningar med hänsyn till försäljningsställesnas förläggning och rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige föreslagna, så vida beslutet om samma inskränkningar icke finnes stå i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrida deras befogenhet, som fattat detsamma.

6. Konungens befallningshavandes — — — kungörelsen angivas.

19 §.

1. Bolag, som — — — ekonomisk fördel.

2. Vid utövande — — — av Konungen.

3. Bolag äger — — — av spritdrycker.

4. Bolag må — — — av vinsten.

5. Bolags delägare skola vara minst nio, av vilka åtminstone sex böra vara boende å den ort, där bolagets styrelse har sitt säte. Bolags styrelse skall bestå av fem ledamöter, av vilka en, som tillika skall vara ordförande i styrelsen, utses av kontrollstyrelsen, två utses av delägarna i bolaget, en utses i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalfullmäktige samt en av landstinget, dock att i stad, som icke deltager i landsting, stadsfullmäktige utse jämväl den ledamot, som eljest skulle av landstinget väljas. På — — — landsting utsedda.

Av kontrollstyrelsen, landsting, stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige utsedd styrelseledamot må icke vara delägare i bolaget.

6. Granskning av bolags förvaltning och räkenskaper skall varje år i mars eller april månad å tid, som av kontrollstyrelsen bestämmes, verkställas för näst föregående år av tre revisorer, av vilka två utses av kontrollstyrelsen och en av delägarna i bolaget. På enahanda sätt utses jämväl tre suppleanter. Revisorerna skola antingen ibland eller utom sig utse två personer att å deras vägnar deltaga i inventering av bolagets tillgångar vid löpande årets slut. Över revisionen avgiva revisorerna berättelse, vilken, utom redogörelse för bolagets ekonomiska ställning och förvaltning samt vad övrigt revisorerna kunna finna skäl omnämna, skall innehålla dels yttrande, huruvida bolaget förvaltats i överensstämmelse med det i 63 § angivna syfte, dels till- eller avstyrkande av ansvarsfrihet. Av revisionsberättelsen, vid vilkens avfattande de föreskrifter skola iakttagas, som meddelas av kontrollstyrelsen, skola, sedan bolagets styrelse lämnats tillfälle att förklara sig över i berättelsen möjligen gjorda anmärkningar, revisorerna före maj månads utgång översända exemplar till Konungens befallningshavande, landstinget, stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige samt kontrollstyrelsen. Bolagets styrelse må även till nämnda myndigheter insända sin förklaring.

Granskning av bolags förvaltning och räkenskaper må även när som helst företagas av chefen för kontrollstyrelsen eller av person, som nämnda styrelse förordnat.

7. Styrelseledamöter samt — — — kontrollstyrelsen bestämmas.

8. Om ansvarsfrihet för bolag beslutar kontrollstyrelsen efter juni månads utgång, ägande i stad stadsfullmäktige samt på landet kommunalfullmäktige att dessförinnan till kontrollstyrelsen avgiva yttrande i ärendet.

Erfordras åtgärd i följd av vägrad ansvarsfrihet eller giver revisionsberättelsen eljest därtill anledning, äger kontrollstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter eller vidtagna åtgärder för rättelses vinnande.

9. Bolag åligger — — — tillfalla statsverket.

10. Förmenar någon — — — ej föras.

20 §.

1. Rättighet att — — — tredjedels liter.

2. Ansökning om — — — idka rörelsen.

3. Över ansökning, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande efter augusti månads utgång inhämta utlåtanden, i Stockholm av stadsfullmäktige och i annan stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalfullmäktige. Dessa utlåtanden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande jämte förslag till de inskränkningar i avseende å försäljningens bedrivande, som anses nödiga.

4. Har ansökningen blivit avstyrkt, i stad av stadsfullmäktige samt å landet av kommunalfullmäktige, må densamma av Konungens befallningshavande ej bifallas. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rättighet, skola vid upplåtelsen föreskrivas de inskränkningar i avseende å rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige föreslagna, såvida beslutet om samma inskränkningar icke finnes stå i strid med allmän lag eller författning eller annorledes överskrida deras befohlenhet, som fattat detsamma.

22 §.

Där i något fall utskänkning av vin eller öl tillfälligtvis kan vara av omständigheterna påkallad, må på därom gjord ansökning Konungens befallningshavande, sedan stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige blivit hörda, kunna tillsvidare för kortare tid än år eller för visst tillfälle meddela rättighet att vid måltid till spisande gäster utskänka sådana drycker; utskänknings av öl skall dock vara underkastad den särskilda inskränkning, som i 20 § 1 mom. omnämnes. Har ansökningen blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige, må densamma av Konungens befallningshavande ej bifallas.

56 §.

1. Utminutering av — — — 2 eftermiddagen.

2. Utskänkning av — — — utskänkning förbjuden.

3. Där särskilda omständigheter anses föranleda behov av att tiden för utskänkings avslutande bestämmas senare än till klockan 10 eftermiddagen eller att utskänkning av rusdrycker under sön- och helgdagar efter klockan 7 eftermiddagen sker annorledes än vid måltider at spisande gäster, äger Konungens befallningshavande efter framställning i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalfullmäktige samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande därom förordna.

69 §.

1. Tillstånd, som meddelats enligt 20—22 §§, må av Konungens befallningshavande återkallas, när helst Konungens befallningshavande finner skäl därtill, och skall återkallelse av tillstånd, som meddelats enligt 20 eller 22 §, äga rum, då i stad stadsfullmäktige och på landet kommunalfullmäktige det påyrka.

2. Över beslut — — — ej föras.

72 §.

Därest av försäljning, som bedrives av bolag eller innehavare av från bolag överlåten rättighet, vid upprepade tillfällen oordningar föranledas eller å försäljningsställe, där sådan rörelse utövas, osedlighet bedrives, må Konungens befallningshavande, på anmälan av i stad polismyndighet eller stadsfullmäktige och på landet kronobetjänt eller kommunens eller angränsande kommuns kommunalnämnd eller kommunalfullmäktige, äga att indraga rättighet till sådan försäljning eller ock därifrån skilja innehavaren.

95 §.

Vad enligt denna förordning tillhör stadsfullmäktiges handläggning tillkommer i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga, och skall å landet vad som tillhör kommunalfullmäktiges handläggning i kommun, där kommunalfullmäktige ej finnas, tillkomma kommunalstämma. Vad i denna förordning är stadgat i avseende å magistrat, vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse, och skall vad enligt III, V, VI och VII kapitlen i denna förordning tillhör magistrats handläggning tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes.

Förslag

till

Lag med vissa föreskrifter i fråga om kommunal omröstning angående medgivande av rätt till detaljhandel med rusdrycker.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Omröstning, huruvida rätt till detaljhandel med rusdrycker må inom kommun medgivas, äger rum i stad inför magistraten och å landet inför den valnämnd, som enligt lagen om val till riksdagen utses för val till riksdagens andra kammare.

2 mom. Varje stad eller kommun eller del av stad eller kommun, som vid val av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige utgör eget valdistrikt, skall utgöra särskilt omröstningsdistrikt vid sådan omröstning, som i denna lag avses.

3 mom. Röstberättigad äger utöva rösträtt allenast vid omröstning inom det omröstningsdistrikt, där han är mantalsskriven.

4 mom. Varje röstberättigad äger en röst.

2 §.

När, enligt vad därom särskilt är stadgat, fråga, huruvida rätt till detaljhandel med rusdrycker må medgivas, skall hänskjutas till kommunal omröstning, åligger det Konungens befallningshavande att, med underrättelse härom samt med överlämnande av samtliga ansökningshandlingarna i ärendet, anmoda myndighet, som i 1 § 1 mom. sägs, att föranstalta om sådan omröstning. Finnas i kommun på landet flera valnämnder, skall den av dessa, som Konungens befallningshavande därtill utser, föranstalta om omröstning.

3 §.

Den myndighet, som har att föranstalta om omröstning, skall utsätta densamma att hållas snarast möjligt samt därom utfärda kungörelse i den ordning, som i kommunalförordningarna stadgas för kallelse till val av stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige; och skall vad som i fråga om nu sagda val i lagen den 20 maj 1921 finnes stadgat angående de dagar, å vilka förrättningen må hållas, antal dagar för densamma, lokal för förrättningen, de tider på dagen, under vilka förrättningen skall minst fortgå, samt innehållet av kungörelsen om förrättningen, äga motsvarande tillämpning å omröstning, som i denna lag avses.

Kungörelsen skall jämväl innehålla den proposition, efter vilken omröstningen skall försiggå, avfattad i överensstämmelse med det vid denna förordning fogade formulär.

4 §.

Vid omröstningen skall gälla till efterrättelse den för kommunen senast upprättade kommunala röstlängd eller del av densamma.

5 §.

Omröstningen sker med omärkta, enkla och slutna sedlar av vitt papper. Ogill är röstsedel, till vilken användes annat än vitt papper eller å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt. Finnas i ett röstkuvert två eller flera röstsedlar, vare de alla ogilla.

6 §.

Vid förrättningen skola blanketter till röstsedlar samt kuvert av oegnomskinligt papper, lika till storlek och beskaffenhet, tillhandahållas de röstande för det ändamål, varom här nedan förmäles. Äro i kommun flera omröstningsdistrikt, skall, innan röstkuvert utlämnas, därå intryckas en stämpel, utvisande det omröstningsdistrikt, för vilket förrättningen äger rum.

I omröstningslokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för en var att med rösthemlighetens bevarande kunna skriva sin röstsedel och inlägga densamma i kuvertet.

Den röstande har att vid någon av omförmälda särskilda platser skriva sin röstsedel och inlägga densamma i kuvertet.

Beträffande ordningen vid omröstningens förrättande skall i övrigt vad som är stadgat i fråga om val av stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Vid kommunal omröstning, som i denna lag avses, må rösträtt ej utövas av annan röstberättigad än den, som vid förrättningen personligen inställer sig, dock med iakttagande därav att vad i lagen den 30 juni 1920 stadgats om rätt för vissa väljare att utan inställelse inför valförrättare avgiva valsedel vid vissa kommunala val samt om behandling av valförsändelse skall äga motsvarande tillämpning i fråga om röstberättigade vid kommunal omröstning, som här avses.

8 §.

1 mom. Sammanräkning av de avgivna rösterna verkställs av den myndighet, som föranstaltat om omröstningen.

2 mom. Är den myndighet, som föranstaltat om omröstningen, densamma som den, inför vilken rösterna avgivits, skall, där sammanräkning av de avgivna rösterna icke verkställs omedelbart efter det röstningen blivit avslutad, sammanräkningen påbörjas inom sju dagar därefter samt de avlämnade röstkuverten under tiden förseglas och förvaras på sätt därom stadgas i kommunalförordningarna för det fall att uppehåll i valförrättning göres.

3 mom. Är den myndighet, som föranstaltat om omröstningen, ej densamma som den, inför vilken rösterna avgivits, skall sistnämnda myndighet omedelbart efter det röstningen förklarats avslutad, uttaga röstkuverten ur valurnan och räkna desamma oöppnade. I det protokoll, som skall föras vid förrättningen, antecknas antalet röstkuvert. Röstkuverten inläggs härefter i hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan omröstningsprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen. Ordföranden skall därefter ofördröjligen till ordföranden i den nämnd, som föranstaltat om omröstningen, översända omslaget med röstkuverten jämte röstlängden och omröstningsprotokollet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

Den myndighet, som föranstaltat om omröstningen, skall vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning sammanräkna de inom kommunens samtliga omröstningsdistrikt avgivna rösterna. Denna förrättning skall påbörjas så snart omständigheterna det medgiva och senast inom fjorton dagar efter omröstningens förrättande.

4 mom. Vid sammanräkningen skall protokoll föras.

Sammanräkningens utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är förrättningen avslutad.

Efter sammanräkningens avslutande skola röstsedlarna åter inläggas under försegling.

9 §.

Protokoll över kommunal omröstning och över sammanräkning av de därvid avgivna rösterna skall skyndsamt insändas till Konungens befallningshavande, därvid tillika de från nämnda myndighet remitterade ansökningshandlingarna skola återställas.

10 §.

Medlem av kommun, som förmenar, att omröstningen icke försiggått i laga ordning, äger att däröver anföra besvär, vilka jämte protokoll över den överklagade förrättningen böra till Konungens befallningshavande ingivas, i stad inom tjugu dagar och å landet inom trettio dagar efter det förrättningen avslutades, den dag, då det skedde, likväl oräknad; och åligger det klaganden att inom fjorton dagar, efter det tiden för besvärens inlämnande utgått, i stad till magistraten och å landet till ordföranden i den valnämnd, som föranstaltat om omröstningen, ingiva diariiu drag däröver att han sig besvärat.

Försummar klagande något av vad sålunda är vordet föreskrivet, må beslutet kunna gå i verkställighet.

Bilaga.

Voteringsproposition.

Den, som vill, att inom N. kommun skall medgivas rätt till detaljhandel med rusdrycker under tre år från och med den 1 nästkommande januari, röstar

Ja.

Den det ej vill röstar

Nej.

Varda nejroster vid omröstningen avgivna till ett antal, motsvarande minst hälften av de avgivna rösterna, vare frågan om medgivande av rätt till detaljhandel med rusdrycker förfallen.